

KUNTIEN NÄKÖKULMA KESTÄVÄN MAANKÄYTTÖPOLITIIKAN KEHITTÄMISESSÄ

STN -konsortion vaikuttavuuden seuranta tehdään vaikuttavuuskertomusten avulla. Konsortio luo kolme tai useamman kertomusta, joita se päivittää konsortion toiminnan ajan. Strategisen tutkimuksen vastuualueelle jätettävät versiot päivitetään kahdesti vuodessa (jättöpäivät: 31.5. ja 30.11, toimitetaan Akatemian sähköiseen asiointiin). Strategisen tutkimuksen neuvosto kannustaa konsortioita esittämään kertomukset kotisivuillaan.

Kunkin kertomuksen enimmäispituus on ohjelman päättyessä kuusi sivua (12 Times New Roman, ykkösriviväli). Tarinassa esitetyt toimet ja saavutukset on kysyttäessä pystyttävä todentamaan tuotosindikaattorilistassa annettuihin tietoihin pohjautuen, mutta kyseisiä tietoja ei ole syytä toistaa kokonaisuudessaan kertomuksissa.

Hankkeen nimi ja lyhenne: SMARTLAND

Konsortiojohtaja: Prof Junnila

1. Vaikuttavuustavoite

Integroivan maankäyttöpolitiikan edistäminen kunnissa.

2. Mitä ohjelman tavoitetta vaikuttavuuskertomus käsittelee?

Teemassa etsitään tutkimuksen avulla ratkaisuja siihen, miten ja millaisin keinoin yhteiskunnallista kehitystä voidaan nykyoloissa ohjata.

3. Keinot

Tutkimuksessa on kahden tasoisia keinoja:

Vahvistamme osaamistasoa osallistamalla kuntia maankäyttöpolitiikan uudistamisen käsittelyyn ja suunnitteluun ja näin lisäämme kuntien osaamista maankäyttöpoliittisten toimintatapojen ja työkalujen vaikutuksista asuntotarjonnan määrään, asumiskustannuksiin, asuinalueiden eriytymiseen ja hiilineutraaliuteen.

Yhteiskehitämme ja pilotoimme kuntien kanssa konkreettisia instrumentteja maankäyttöpolitiikan tueksi. Esim. osallistumme suurimpien kaupunkien kanssa niiden hiilineutraalisuustiekarttojen kehittämiseen tarjoamalla asiantuntija-apua ja osallistamalla työpajoihin.

Kuntatason vaikuttavuuden saavuttamiseksi tarvitaan kuntien eri toimialojen läpäisevää yhteistyötä. Tutkimussuunnitelma ja tämän vuorovaikutussuunnitelma on rakennettu integroivan maankäyttöpolitiikan kehittämiseksi.

4. Havainnot konkreettisista vaikutuksista

Hankkeen tässä vaiheessa on saatavilla vasta alustavia havaintoja. Alustavissa havainnoissa on selvinnyt, että kuntien suurimpia haasteita hiilineutraaliustiekarttojen rakentamisessa ovat hiilen poistaminen kaupunkien energijärjestelmistä, kaupunkien omien prosessien sijasta asukkaiden matalahiiliseen elämäntapaan ohjaaminen, hankintojen hiilisisällön pienentäminen sekä nykyisten LUP työkalujen käyttötapojen vähäinen vaikutus kaupungin hiilijalanjälkeen. Kaupungeilla onkin herännyt laaja kiinnostus hiilikompensaatiojärjestelmän kehittämiseen.

Tutkimuksen edetessä odotamme seuraavia konkreettisia vaikutuksia: a) suurimmissa kaupungeissa panostetaan asuntotarjontaa lisääviin ja asumiskustannuksia madaltaviin toimintatapoihin, b) keskeisten markkinatoimijoiden tuotetarjonnan ja liiketoimintamallien

kehittymisenä matalahiiliseen suuntaan, c) kuluttajien ajatusmallien ja sitä seuraavan matalahiilikysynnän kasvamisena, d) ymmärrys maankäyttöpoliittisten toimintatapojen ja päätösten vaikutuksista asuntotarjonnan sopeutumiseen ja asumiskustannuksiin kasvaa niin päätöksentekijöiden keskuudessa kuin yhteiskunnassa laajemminkin. Kuntien prosessit uudistuvat aiempaa integratiivisemmiksi.

5. Tavoiteltu vaikuttavuus ja konsortion saavutukset tällä hetkellä

Vaikuttavuuden tavoitteita on kuvattu kohdassa 3 'Keinot'.

Vuorovaikutuskumppaneiden yhteinen ensimmäisen vuoden vuosiseminaari pidettiin marraskuussa 2019. Tämän vuoden vuosiseminaarin suunnittelu on pitkällä. Lisäksi syys-lokakuussa pidetään tutkimuksen jokaisen osahankkeen omat yhteiskehittämis-työpajat.

Osahankkeet ovat olleet vuorovaikutuksessa kuntiin suunnitellusti. Asuntotarjontaa käsittelevä osahanke (wp 1) on toteuttanut kuntahaastatteluita, ja kunnat ovat olleet aktiivisia ja innokkaita keskustelemaan maankäyttöpolitiikastaan ja sen taustalla olevista tekijöistä. Segregaatiota käsittelevä osahanke (wp 2) on luonut tutkimuksen kohteena olevaan 20 kuntaan hyvät kontaktit ja aineistonkeruu näissä on hyvässä vauhdissa. Tilastoaineistojen avulla on tehty alueluokitusta, jota voidaan käyttää tutkimuksen lisäksi kuntien suunnittelun tukena.

Hiilineutraaliutta käsittelevä osahanke (wp 3) on toteuttanut lukuisia tilaisuuksia kunnissa sekä usean kunnan yhteisen työpajan. Yrityskentän kiinnostus matalahiilirakentamiseen yhteistyössä kuntien kanssa on selvästi lisääntynyt. Hiilineutraaliuden osahanke on tukenut YM:n matalahiilisten kiinteistökehitysverkostojen synnyttämistä, Suomessa näyttäisi olevan kiinnostusta aiheeseen. Yli 10 uutta matalahiili-verkosta on ilmoittautunut kuntien kanssa mukaan.

Apulaisprofessori Falkenbach, yhdessä prof. Ari Ekroosin, assoc. Prof. Oikarisen ja Owalgroupin kanssa toteuttavat Valtioneuvoston kanslian tutkimushankkeen Maapolitiikan nykytilasta ja kehittämistarpeista. Hanke mahdollistaa Smartland-hankkeessakin tehtyjen havaintojen ja tulosten viestimisen kuntien maapolitiikan keinojen kehittämisen tueksi, Smartland-kuntia paljon laajemmin. Mainittu VN TEAS –rahoitteinen tutkimus käsittää 25 kuntaa, jotka eivät sisälly Smartland-tutkimukseen.

6. Tahattomat vaikutukset ja muutokset konsortion toimintatavoissa

Yksi kestävä maankäyttöpolitiikan haasteista on monialaisen tiedon integrointi suunnitteluun. Haaste tunnistettiin jo hanketta käynnistettäessä, mutta on havaittu että seikka vaatii erityistä huomiota myös tutkimustyötä tehtäessä ja toteutettaessa. Tästä syystä hankkeessa päädyttiin perustamaan oma työpaketinsä "WP X", joka kokoaa tiedon integroinnin tehtävät yhteen työpakettiin. Omana työpakettinaan "WP X" järjestää omat vuorovaikutustilaisuutensa ja saa siten selkeämmän vuorovaikutusrajapinnan niihin tahoihin, joita koskettavat nimenomaan nämä haasteet. Uusi osahanke on jo käynnistänyt työn ja pitänyt ensimmäiset sisäiset työpajat. Yhteiskehittämisilaisuus kunnille pidetään tammikuussa 2021, tähän on jo varattu kansallista kehittämistä sparraava kansainvälinen puhuja.

Korona-epidemia ei ole juuri vielä vaikuttanut toteutukseen merkittävästi, tilannetta tarkkaillaan. Yksi työpaja on siirretty syksyyn ja syksyn yhteiskehittämistapahtumien järjestämistapoja tullaan todennäköisesti muuttamaan.

7. Vaikuttavuuden saavuttamiseksi tehty tutkimustyö

Tutkimustyön tekemistä on uudistettu hakemalla tiivistä kansainvälistä yhteistyötä sekä kutsumalla käytännön yritykset mukaan tutkimusyhteistyöhön. Kansainvälinen yhteistyö on tuonut parempia makrotietokantoja käyttöön ja parantanut osaamisen siirtymistä Suomen kannalta relevanttiin asiayhteyteen. Yhteistyö yritysten kanssa on merkittävästi parantanut mikrodatan laatua ja auttanut tutkimustulosten välitöntä siirtymistä yritysten strategiayön aineistoksi.

Land policy for affordable and inclusive housing An international review Julie Lawson and Hannu Ruonavaara <https://smartland.fi/wp-content/uploads/Land-policy-for-affordable-and-inclusive-housing-an-international-review.pdf>

Kontu, K, Penttinen, P, Vimpari, J & Junnila, S 2019, 'From partial optimization to overall system management – Real-life smart heat load control in district heating systems' *Energy and Buildings*, vol. 204, 109481. <https://doi.org/10.1016/j.enbuild.2019.109481>

Ottelin, J, Heinonen, J, Nässén, J & Junnila, S 2019, 'Household carbon footprint patterns by the degree of urbanisation in Europe' *Environmental Research Letters*, vol. 14, no. 11. <https://doi.org/10.1088/1748-9326/ab443d>

Ottelin, J, Ala-Mantila, S, Heinonen, J, Wiedmann, T, Clarke, J & Junnila, S 2019, 'What can we learn from consumption-based carbon footprints at different spatial scales? Review of policy implications' *Environmental Research Letters*, vol. 14, no. 9, 093001.

<https://doi.org/10.1088/1748-9326/ab2212>